Diarienummer: 2020/53

Planprogram

Förskola i Bräkne-Hoby

Samrådsförslag

Samrådstid från 2020-11-06 till 2020-12-04

Fotograf: Martina Lindgren

Ronneby KOMMUN

Innehållsförteckning

Vad är ett planprogram..... 3
Planprogrammets avgränsning..... 3
Syfte..... 4
Bakgrund..... 4
Översiktsplan 2035..... 5
Detaljplan..... 7
Grönstrukturplan..... 7
Miljöbedömning..... 8
Nationella och regionala miljömål..... 8
Bedömning av förslagets påverkan..... 8
Lokala miljömål..... 9
Biologisk mångfald och klimatanpassning..... 9
Programmets påverkan på miljökvalitetsnormer..... 10
Riksintressen..... 10
Förorenade områden och vattenskyddsområde..... 10
Risk för ras och skred..... 11
Cradle to cradle®..... 11
Barnperspektiv..... 12
Utemiljö, friyta och funktioner..... 12
Gator och trafik..... 14
Förskoleverksamheten idag..... 16
Lokaliseringsalternativ..... 17
Områden lämpliga för förskola..... 20
Medverkande tjänstemän..... 21

Vad är ett planprogram?

Ett planprogram är ett första steg mot att ta fram en detaljplan. Planprogrammet kan liknas vid en förstudie där kommunen redovisar strategiska ställningstaganden om hur mark och vatten ska användas inom ett geografiskt avgränsat område. Det finns inga särskilda bestämmelser om när ett program ska upprättas utan kommunen väljer själva när ett planprogram anses vara nödvändigt. Planprogram upprättas ofta när det finns komplexa och övergripande frågor behöver utredas, programmet blir sedan vägledande för framtida detaljplanering och utveckling av område.

Till planprogrammet hör flera olika typer av kartor som syftar till att beskriva områdets befintliga och framtida förutsättningar. Det finns även övergripande utredningar som underlag till beslut. Utredningarna är sammanfattade i planprogrammet men finns att läsa som helhet i bilagorna till planhandlingarna.

Processen att ta fram ett planprogram

Planprogramsarbetet är indelat i flera skeden. Det huvudsakliga kommunikationssteget är samråd, då medborgare kan komma med konkreta förslag och synpunkter på förslaget. När samrådet är slut tar kommunen ställning till varje enskilt yttrande och redovisar sitt ställningstagande i en samrådsredogörelse. När planprogramsarbetet påbörjas är ofta flera beslut fattade i demokratisk ordning, såsom markanvändning i översiktsplanen. Dessa beslut är vägledande för planprogramsarbetet och redovisas senare i avsnitten *detaljplan*, *översiktsplan* och *grönstrukturplan*. När planprogrammet vunnit lagakraft kan det användas som vägledande underlag för framtida detaljplanering, programmet är följaktligen inte juridiskt bindande.

Planprogrammets avgränsning

Illustration 1. Planprogrammets avgränsning

Syfte
Syftet med planprogrammet är att utreda möjligheterna att planlägga för en ny naturnära förskola i Bräkne-Hoby genom framtagande av olika lokaliseringsalternativ.

Bakgrund
Sedan 2008 har förskoleverksamhet bedrivits i delar av Tingshusets lokaler vilket också krockat med planerna att samordna olika arkiv i Blekinge till ett gemensamt arkiv. Blekingearkivet fanns sedan tidigare i en separat byggnad, delar av arkivsamordningsplanena genomfördes 2015 genom nybyggnation av arkivcentrum som uppfördes i anslutning till Tingshuset. Denna verksamhet är nu behov av ytterligare expansion och därmed föreligger ett behov att omlokalisera Saltkråkans förskola, som för nuvarande bedriver sin förskoleverksamhet i Tingsgårdens lokaler idag.

Miljö- och byggnadsförvaltningen fick 2019-11-28 §349, i uppdrag av kommunfullmäktige att utreda vart en förskola kan lokaliseras inom Sandenområdet. Utredningsområdet innefattar översiktsplanens utvecklingsområde Br-02 och Br-03, dessa beskrivs i mer detalj i nästa kapitel. Det framtida behovet av förskoleplatser inom Bräkne-Hoby bedöms till 6 avdelningar vilket motsvarar upp till 120 barn. Ronneby kommun har en ambition att skolgårdarna ska utgöras av cirka 30-40 kvadratmeter friyta per barn vilket skulle innebära ett behov av cirka 4800 kvadratmeter friyta för förskolan. Eftersom Sanden består av relativt täta enklaver av villor omringade av stora gröna partier natur är det endast i inom kilarna eller i utkanten av kilarna som en förskola kan placeras.

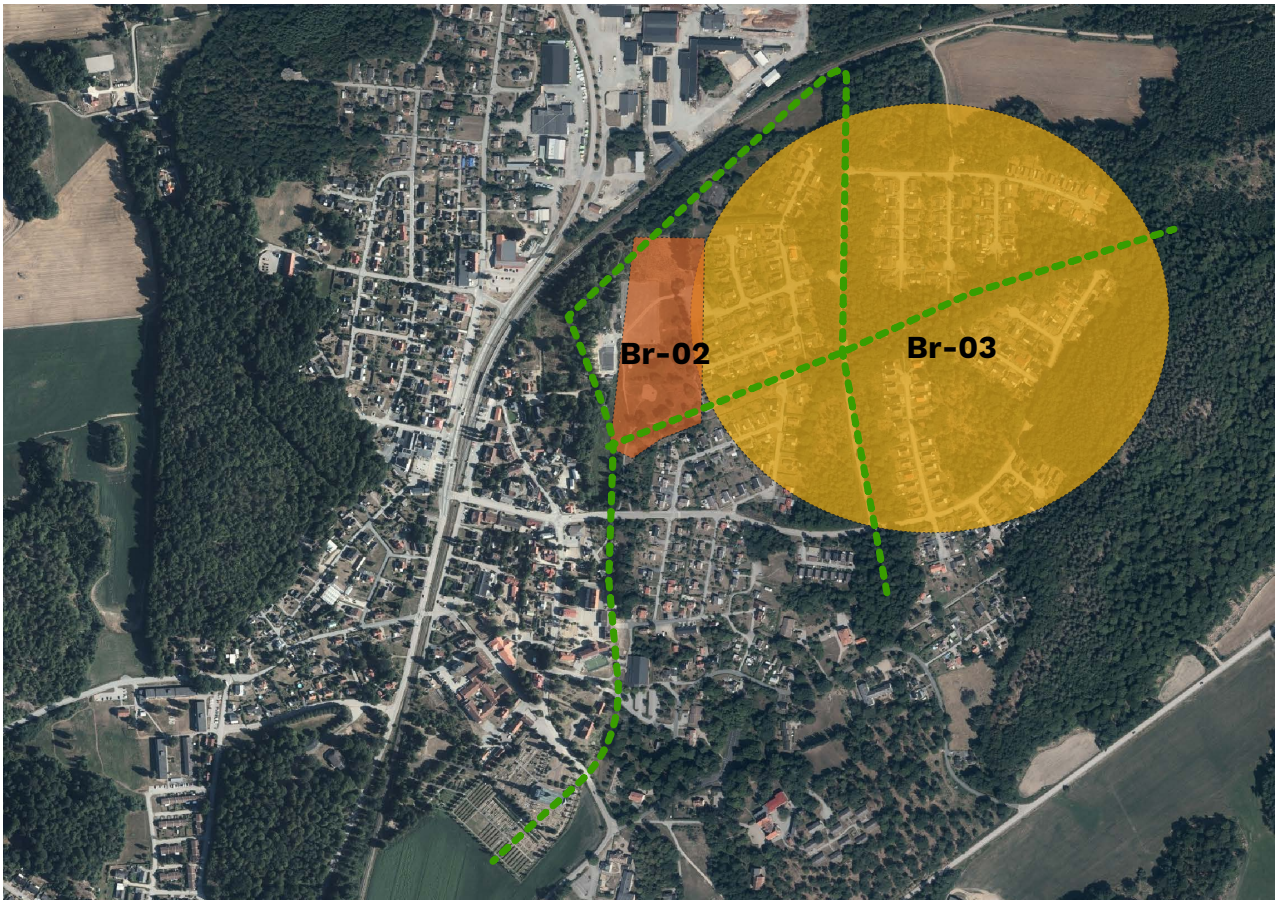

Illustration 2. Utvecklingsområde Br-02 och Br-03 samt grönstråk i översiktsplanen.

Översiktsplan Ronneby 2035

När gällande översiktsplan Ronneby 2035 togs fram bedömdes Bräkne-Hobys förskolekapacitet som tillräcklig. I uppdraget som lämnats till Miljö- och byggnadsnämnden ingick utvecklingsområde Br-02 och Br-03 som ligger i tätortens nordöstra hörn.
Ur översiktsplanen:

Utvecklingsområde Br-02:
Utredningsområde för förtätning av befintlig tätort. Området är glest bebyggt och bedöms kunna rymma en varsam förtätning med fler bostäder. Frågor så som naturvärden, tillgänglighet, geotekniska förhållande och dagvattenhantering kan särskilt behöva utredas. Kommunen äger del av marken.

Utvecklingsområde Br-03:
Utredningsområde för förtätning av befintlig stadsbygd. Förtätad bebyggelse skapar boende i centrala lägen. Exploateringen kan med genomtänkt utformning och lokalisering stärka kvalitéerna i de öppna grönytorna. Frågor såsom närhet till fornlämningar, tillgänglighet och dagvattenhantering kan särskilt behöva utredas i samband med genomförande av projektet. Kommunen äger stora delar av marken.
Kommunens bedömning är att de lokaliseringsalternativ som föreslås i planprogrammet går i linje med gällande översiktsplan. Ovan nämna utvecklingsområden ligger på den östra sidan av järnvägen vid området Sanden. Br-02 utgörs av stora öppna gräsytor och ett centralt aktivitetsområde med bland annat lekplats, utegym och skatebanor. Br-03 utgörs utav mer traditionella villaområden med inslag av blandskog. Det är även här som översiktsplanen pekar på stora förtätningspotentialer där utveckling av bebyggelse kan gå hand i hand med bevarande av gröna värden. Genom de båda utvecklingsområdena pekar översiktsplanen ut gröna kopplingar som kan vara både rekreativa och av nytta för flora och fauna genom att agera spridningskorridor.

Illustration 3. Sandens aktivitetscentrum med fotbollsplan, skatepark, utegym med mera.

Utvecklingsområdenas lämplighet för förskoleverksamhet har analyserats tillsammans med Bräkne-Hobys förskolepedagoger. Detta har resulterat i en matris som visar områdenas för- och nackdelar ur ett barnperspektiv.

Sammantaget kan det sägas att Br-03 fler fördelar och färre nackdelar jämfört med Br-02. Ur ett barnensperspektiv finns det fler oprogrammerade lekytor som öppnar upp till utforskande och naturpedagogik. De topografiska förutsättningarna inom Br-03 möjliggör även för ett behagligare lokalklimat. Från ett planeringsperspektiv sett är infrastrukturen mer lämpad för hämtnings- och lämningstrafik även om avstånden blir något längre.

	Br-02	**Br-03**
Fördelar	• Området ligger mer centralt än Br-03. • Det ligger även nära skola/ sporthall, bibliotek och övriga förskolor. • På vintern kan områdets backar användas som pulkabackar av barnen.	• Nära naturen och bra gångvägar för utflykter. • Möjlighet till en utemiljö med mycket träd, bra förutsättningar för skugga. Ger en bättre placering “mitt i naturen”. • Inom gångavstånd till många utflyktsmål. • Bra infrastruktur för personal och för hämtning/lämning av barnen.
Nackdelar	• Området ligger i en dalgång och kan följaktligen ha ett kallare och fuktigare lokalklimat. • Avsaknaden av träd gör att det inte finns naturliga skuggkällor. • Lekytorna inom området har inte så många kvalitéer. • Ligger på avstånd ifrån skogen • Sandens lekplats är ett utflyktsmål för förskolorna. Att lägga en förskolan så pass nära skulle innebära att lekplatsen inte blir ett lika spännande utflyktsmål. • Ligger nära järnvägen • Vägarna är mindre och trafiken riskerar att störa fler närboende. • Ligger delvis inom vattenskyddsområde.	• Kan störa närboende beroende på placering • Norra delen ligger nära järnvägen. Kan främst vara problem med buller. Höjdskillnaderna gör avståndet säkert. • Ligger nära järnvägen beroende på placering. Dock gör höjdskillnaden att detta inte blir en lika stor nackel som inom Br-02.

Detaljplan

Stadsplan för del av fastigheten Hoby 19:1, plannummer 358, gäller för stora delar av Sanden. Planen vann laga kraft 1973 och innebar utveckling av de kvarter vi ser idag i norra och östra Sanden. Planen är enligt planbeskrivningen anpassad utefter de naturliga förhållanden med generösa gröna korridorer mellan kvarteren. Stora delar av planen är följaktligen planlagda som allmän plats, gata eller park. När ett lokaliseringsalternativ valts behövs en ny detaljplan för området tas fram som ersätter delar av stadsplan 358.

Illustration 4. Gällande detaljplan

Grönstrukturplan

I de östra delarna av Bräkne-Hoby finns en omfattande villabebyggelse där grönstrukturen givits en viktig planmässig roll som också fungerar väl i praktiken. De breda skogsbältena ger en möjlighet för det tidigare oexploaterade landskapet att även efter exploateringen ge området identitet och bidra till att förbättra för områdets lokalklimat och vara rum för barnens lek. Inom Sanden finns områden för skogslek samt område som lämpar sig för idrottsplats utpekat. Markens lämplighet för detta behöver utredas senare i detaljplaneskedet om förskolan lokaliseras i närheten av dessa.

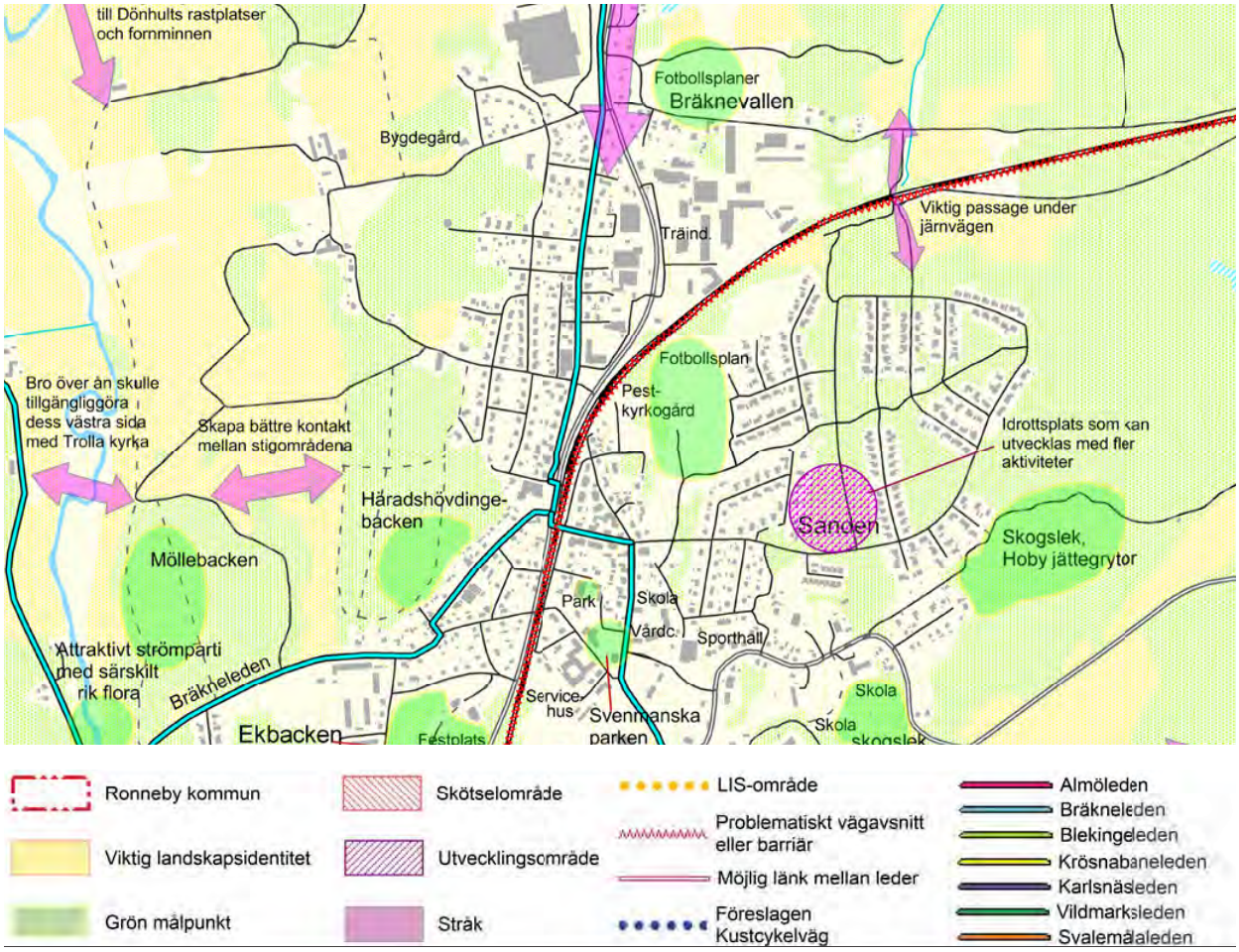

Illustration 5. Utdrag ur grönstrukturplanen.

Miljöbedöming

Gällande lagstiftning innebär att kommunen ska bedöma om genomförandet av programmet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan eller inte, i en så kallad Undersökning av behovet att upprätta en strategisk miljöbedömning. Om kommunen i undersökningen kommer fram till att ett genomförande av programmet kan antas innebära en betydande miljöpåverkan ska en miljöbedömning göras. I en miljöbedömning ingår att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning, MKB.

För planprogrammet har en Undersökning av behovet att upprätta en strategisk miljöbedömning genomförts och kommunens ställningstagande är att programmets genomförande inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan och att en MKB därmed inte behöver upprättas. Motivet till detta är att förskolan föreslås placeras i anslutning till naturen vilket studier visat bidrar till både fysiskt och psykologiskt välmående. Lokaliseringsalternativen tar hänsyn till utnyttjandet av kollektivtrafik, gång- och cykelvägar minskar beroendet av biltransporter. Att förskolan kan anslutas till det befintliga gång- och cykelvägnätet innebär möjlighet till cykelpendling, en vinst för både miljö och hälsa.

En tätare bebyggelse i eller i anslutning till befintliga samhällen skapar ett större underlag för olika former av service. Programmets utgångspunkt är att den framtida förskolan ska tillvara på landskapsbilden och anpassa ny bebyggelse utefter denna. Planen möjliggör för en utökning av befintlig bebyggelse. En utbyggnad av området medför inte någon betydande påverkan på området. Planområdet berör inga riksintressen eller andra särskilt skyddade områden negativt. Genomförandet bedöms inte innebära några risker för människors hälsa. Miljökvalitetsnormer kommer inte att överskridas.

Kommunen har haft samråd med Länsstyrelsen gällande Undersökningen av behovet att upprätta en strategisk miljöbedömning, Länsstyrelsen delar kommunens bedömning om att ett genomförande som går i linje med planprogrammet för ny förskola i Bräkne-Hoby inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Nationella och regionala miljömål

Riksdagen har antagit 16 miljökvalitetsmål. Målen beskriver den kvalitet och det tillstånd för Sveriges miljö, natur- och kulturresurser som är ekologiskt hållbara på lång sikt. Riksdagens ambition är att alla mål ska vara uppfyllda till år 2020. Miljömålet God bebyggd miljö som berör aktuellt planförslag definieras följande: ”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas tillvara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.”

För att nå miljökvalitetsmålen har 28 etappmål antagits av regeringen. Dessa syftar till att tydliggöra var insatser behöver göras och anger steg på vägen för att uppfylla miljömålen. Precis som miljömålen ska etappmålen vägleda miljöarbetet på nationell, regional och lokal nivå.

Bedömning av förslagets påverkan

Förslaget till ny detaljplan bedöms kunna främja insatserna att nå miljömålen genom att ny bebyggelse drar nytta av befintlig infrastruktur. Programmets ambition är att så mycket natur som möjligt ska bevaras vilket gynnar miljö såväl som hälsa och möjligheterna till lokalt omhändertagande av dagvatten.

Lokala miljömål

Kommunfullmäktige fastställde nya lokala miljömål i ett miljöprogram 2017-06-21 KF § 194. Programmet har planeringshorisonten 2017 – 2020 och inriktas på ett antal fokusområden utefter de nationellt fastställda miljökvalitetsmålen i Sverige. Fokusområdena omfattar följande:

Klimat
Lokaliseringsalternativen i planprogrammet bedöms bidra till minskad klimatpåverkan genom att utformning av förskolemiljön ska göras i enlighet med Cradle to cradle (C2C)-principer, vilket förutsätter ett cirkulärt kretslopp.

Giftfri miljö
Inom C2C-konceptet ligger även fokus på giftfria miljöer för en hälsosam och hållbar miljö. I Handlingsplan för giftfria förskolor i Ronneby kommun har kommunen tagit fram rekommendationer för hur kommunens ska arbeta för att minska förekomsten av miljögifter i barns vardag. Se mer i kapitlet om Cradle to cradle.

Hållbar bebyggelseutveckling
Genom att förtäta i anslutning till befintlig bebyggelse, infrastruktur och kollektivtrafikstråk bidrar till att skapa en hållbar bebyggelseutveckling. Vidare bidrar planens genomförande till att skapa en hållbar bebyggelseutveckling genom kort avstånd till kollektivtrafik. Inom C2C förespråkas naturliga material som kan återanvändas i kretslopp och på så sätt gynna flera generationer.

Friskt vatten
I detaljplaneskedet kommer markprover tas för att säkerställa att planområdet är fritt från markföroreningar. Lokaliseringsalternativens generella närhet till vattenskyddsområdet förutsätter att all exploatering företas med försiktighet vad gäller markföroreningar för att undvika att eventuella föroreningar infiltreras ned i grundvattentäkten. Ambitionen vid exploatering bör vara att hårdgöra så få ytor som möjligt för att få en så hög genomsläpplighet som möjligt till grundvattentäkten

Biologisk mångfald och klimatanpassning

I framtida detaljplaneläggning ska hänsyn tas till skogen och exploatering ske med minsta möjliga åverkan på den omkringliggande miljön. Det är därför osannolikt att detaljplanens genomförande skulle få negativa konsekvenser för några naturvärden. I detaljplaneprocessen bör en naturvärdesinventering genomföras för att minimera påverkan på valt lokaliseringsalternativs habitat och biologiska mångfald. Likaså behöver förekomsten av hotade och fridlysta arter utredas. Förskoleverksamheten bör även förläggas så att påverkan på skyddsvärda träd blir så liten som möjligt. Vid sökning i artportalen finns ekoxe noterad, ekoxen är knuten till miljöer med äldre ädellövträd och är fridlyst. Vid påverkan på fridlysta arter kan en dispens från bestämmelserna i artskyddsförordningen krävas.

Klimatförändringar och dess påverkan i form av ökad och intensivare nederbörd, höjda medeltemperaturer och värmeböljor påverkar den fysiska planeringen. Det är av vikt att förhålla sig till och möta effekterna av ett förändrat klimat.

Genom en global uppvärmning beräknas havsnivåerna kunna stiga upp till +3,0 meter över nuvarande läge fram till år 2100. Den föreslagna bebyggelsen ligger som lägst på +6,0 meter över havet vilket ger god marginal till en stigande havsnivå.

Fler hällregn och mer långvariga regnperioder kommer att ställa högre krav på hanteringen av dagvatten. För att hantera intensivare regn föreslås därför att hårdgjorda ytor avvattnas söderut. Dagvattnet ska fördröjas och renas innan det når ledningsnätet.

Redan idag har vi upplevt intensivare värmeböljor som påverkat människors hälsa, inte minst i bebyggda miljöer. En av anledningarna till detta är bristen på klimatutjämnande element. Ett klimatutjämnande element kan till exempel vara träd eller annan växtlighet som dels

ger skugga, men också höjer luftfuktigheten och strilar solljuset med sina trädkronor. Dessa funktioner ger sammantaget ett jämnare klimat i närheten av växtligheten. Ett sätt att tillföra nya bebyggelsemiljöer sådana kvalitéer är att spara befintlig natur i anslutning till nya bostadsområden. På så vis blir det relativt enkelt för boende i området att uppsöka skuggade områden. I detta fall bevaras naturen i så stor uträckning som möjligt vilket innebär att omgivande naturområden ger en ökad beskuggning, ökad luftfuktighet med mera.

Programmets påverkan på miljökvalitetsnormer

Enligt 2 kap. 10 § Plan- och bygglagen (2010:900) ska miljökvalitetsnormer följas vid planläggning. Miljökvalitetsnormer är bestämmelser om den lägsta godtagbara miljökvalitet och är juridiskt bindande.

Arbetet med miljökvalitetsnormer utgår från kunskapen om vad människan och naturen tål för miljöbelastning utifrån ekonomiska och tekniska förhållanden på platsen. Miljökvalitetsnormerna avser både utsläpp till luften och till vattnet från mer diffusa utsläppskällor som till exempel utsläpp från olika trafikslag.

Förslagna lokaliseringsalternativ bedöms innebära en mycket liten påverkan på miljökvalitetsnormerna för luft med hänsyn till ökningen av hämtnings- och lämningstrafik i vid valt lokaliseringsalternativ. Miljökvalitetsnormerna för vatten bedöms goda i och med att höjdförhållandena inom området är gynnsamma samt att mycket mark sparas för naturlig infiltrering och rening av dagvattnet. Åtgärder inom föreslagna lokaliseringsalternativ bedöms inte medföra att miljökvalitetsnormerna för vatten, luft eller partiklar överskrids.

Riksintressen

Planområdet omfattas av riksintresse för totalförsvaret enligt 3 kap. 9 § MB och berör stoppområde höga objekt, influensområde för väderradar och MSA-område. Då planområdet ligger inom den MSA-påverkande zonen för Ronneby flygplats är Luftfartsverket samt Försvarsmakten är följaktligen sakägare. Med höga objekt menas byggnader och andra föremål, högre än 45 m och belägna inom tätort, eller högre än 20 meter utanför tätort.

Området ligger även inom riksintresse för kommunikationer enligt 3 kap 8 § MB och berör järnvägen. Två av lokaliseringsalternativen som presenteras senare i dokumentet ligger i närheten av järnvägen. Ett av dessa ligger 12 meter över spåret, och bedöms därför inte påverka riksintresset negativt. Om något av ovanstående alternativ väljs måste bullerpåverkan från järnvägen undersökas i detaljplaneskedet.

Förorenade områden och vattenskyddsområde

Inom planområdet har Länsstyrelsen identifierat tre potentiellt förorenade områden, två bilvårdsanläggningar och ett område som använts för ytbehandling av trä. Kommunens bedömning är att ingen av de utpekade potentiellt förorenade områdena ligger så pass nära att de skulle utgöra en risk för en framtida förskola. Markprover bör dock tas i detaljplaneskedet för att försäkras sig om att marken är giftfri.

Genom Bräkne-Hoby går ett vattenskyddsområde, tre av planprogrammets lokaliseringsalternativ befinner sig inom detta vattenskyddsområde. Inom vattenskyddsområdet bör så få ytor som möjligt hårdgöras då hårdgjorda ytor hindrar regnvatten från att infiltreras till grundvattnet. En placering inom

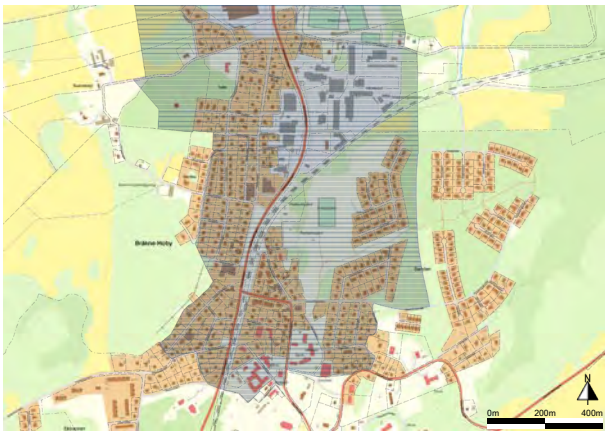

Illustration 6. Vattenskyddsområde.

vattenskyddsområdet kan ställa krav på förskolans storlek och utformning. Det kan även finnas föroreningar i marken idag som riskerar att spridas vidare, och potentiellt förorena hela vattentäkten, om markarbeten inte företas med försiktighet. Oavsett val av lokaliseringsalternativ bör markprover därför tas i detaljplaneskedet, inte minst för att säkerställa en giftfri miljö för barn och personal. Om förskolan ska förläggas innanför gränserna för vattenskyddsområdet så kommer det att krävas en dispens från vattenskyddsområdets föreskrifter.

Risk för ras och skred

I planprogramområdets sydöstra och sydvästra del finns område där SGI, Sveriges geologiska institut, pekat ut potentiell ras- och skredrisk.

Illustration 7. Område med risk för ras och skred.

Områdena pekas ut genom beräkningar av höjdskillnader i kombination med jordartstyper, ofta ler- eller siltjord och ska därför ses som en fingervisning snarare än absolut sanning. Två lokaliseringsalternativ ligger inom detta område. Jordarten består i huvudsak av ler- och siltjord vilket kan innebära att marken kan behöva förstärkas för att undvika sättningar. Om något av dessa lokaliseringsalternativ väljs innebär det en mer omfattande geoteknisk undersökning.

Cradle to cradle®

Under 2012 antogs i Ronneby kommun ett kvalitetsprogram för planering och byggande, inspirerat av konceptet Cradle to Cradle®, förkortat C2C. Principen för C2C utgår från två kretslopp, ett biologiskt kretslopp och ett tekniskt kretslopp. I dessa kretslopp ska vi människor helst producera mer energi än vad vi gör av med samtidigt som de tillgängliga resurserna tas till vara i hela sin livscykel. Detta generella kvalitetsprogram ska tillämpas vid all planering och byggande i Ronneby kommuns regi och tjäna som inspiration och underlag vid planering och byggande med andra aktörer.

Inom C2C-konceptet ligger även fokus på giftfria miljöer för en hälsosam och hållbar miljö. I Handlingsplan för giftfria förskolor i Ronneby kommun har kommunen tagit fram rekommendationer för hur kommunens ska arbeta för att minska förekomsten av miljögifter i barns vardag. Yngre barn är mer känsliga och utsatta än äldre varför förskolan är prioriterad. Följande rekommendationer från handlingsplanen ska tillämpas:

- Undvik gamla bil- och traktordäck och byggmaterial som t.ex PVC-rör och slangar.
- Odla inte ätbar mat i gamla däck eller trälådor av impregnerat trä eller trä som behandlats med träskyddsmedel.
- Gör medvetna materialval vid nybyggnation eller reparationer av t.ex. utemöbler och lekställningar.

En utgångspunkt för C2Cär genomtänkt, intelligent design i alla led som tar sin inspiration från naturen. Braungart och McDonough har definierat tre huvudprinciper för detta:

Avfall blir till föda

Produkter ska vara hälsomässigt säkra och designade för att återkomma i ekosystemet via tekniska eller biologiska kretslopp. Det ställer krav på valet av material, utformning av produkterna, användningssätt m.m.

Använd förnybara energikällor

Att maximera användningen av förnybar energi är en förutsättning för hållbar tillväxt över tid. C2C innebär att man använder förnybar energi som kan vara solceller,

solpaneler, naturligt dagsljus, våg-och vindenergi samt värmeväxlare.

Stödja mångfald
Naturen bygger på komplexitet och mångfald. C2C bejakar att lokala förhållanden skiftar och att lösningarna behöver anpassas till detta. Sociala miljöer som kännetecknas av variation och olikheter ser man gärna ska skapas.

Barnperspektiv

Den 1 januari 2020 blev Förenta nationernas konvention om barns rättigheter (2018:1197), mer känd som barnkonventionen, svensk lag. Lagen syftar till att synliggöra barnens rättigheter. Det innebär att barnets rättigheter ska beaktas vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser och mål och ärenden som rör barn. I planprogrammet har särskild hänsyn tagits till barnkonventionens artikel 3, artikel 6 och artikel 12.

- Artikel 3 innebär att vad som bedöms vara barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn. Detta har bland annat gjorts genom att ta hänsyn till barnets perspektiv och behov, läs mer i avsnittet utemiljö, friyta och funktioner.

- Artikel 6 innebär att barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling. Detta innefattar inte bara fysisk hälsa utan även social/psykisk hälsa. Förskolans och utemiljöns utformning påverkar i allra högsta grad barnets utveckling och känsla av trygghet och välbefinnande. Planprogrammet följer de riktlinjer som tagits fram i Funktionsprogram för förskolans utemiljö i Ronneby kommun.

- Artikel 12 innebär att barnet har rätt att höras, antingen direkt eller via företrädare, i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnet, utifrån mognad och ålder. Pedagogerna vid förskolorna i Bräkne-Hoby har involverats i framtagandet av planprogrammet genom workshop. Dem är väl insatta i barnens behov och vilka funktioner, områden och utflyktsplatser som barnen gillar och kan därför ses som goda företrädare för barnens intressen.

Utemiljö, friyta och funktioner

Barn och vuxna ser ofta på utemiljön med olika ögon. I ett barns perspektiv kan till synes stökiga och ovårdade buskage vara en miljö med stora lekvärden. Vid planering av nya förskolor är barnens perspektiv viktigt att ta tillvara på för att skapa stimulerande och trygga miljöer. Det kan till exempel vara att bevara buskage eller ge tillgång till löst material som kan användas för att skapa egna lekar och platser. Läroplanen för förskolan (Lpfö 18) anger bland annat följande:

> ”Barnen ska få förutsättningar att utveckla en allsidig rörelseförmåga genom att ges möjlighet att delta i fysiska aktiviteter och vistas i olika naturmiljöer. Utbildningen ska ge barnen möjlighet att uppleva rörelseglädje och därigenom utveckla sitt intresse för att vara fysiskt aktiva.
>
> Barnen lär sig genom lek, socialt samspel, utforskande och skapande men också genom att iaktta, samtala och reflektera. Barnens lärande kan bli mångsidigt och sammanhängande om arbetssätten varierar och miljön är utmanande och stimulerande samt lockar till lek och aktivitet. Utbildningen ska ge utrymme för barnens egna initiativ, fantasi och kreativitet. Barnen ska kunna växla mellan olika aktiviteter under dagen, både utomhus och inomhus och i varierande miljöer.
>
> *- Läroplan för förskolan (Lpfö 18)*

Utemiljöer
Utemiljöns kvalitet utgör en grundsten i den pedagogiska verksamheten, det är därför viktigt att förskolan lokaliseras till en plats som möjliggör lek i naturen snarare än lek i närheten av naturen. En förskola som placeras i naturen utnyttjar den naturliga miljön i högre grad eftersom undervisningen inte behöver bli en planerad utflykt. Det är viktigt att hänsyn tas till bullernivå och trafiksäkerhet, detta behöver utredas närmare i efterföljande detaljplanearbete. Förskolan och dess kringmiljöer ska vara trygga även under dygnets mörka timmar. Belysning och andra trygghetsskapande lösningar måste följaktligen tas i beaktning vid planering av förskolan. Ytterligare en aspekt är att säkerställa att området är tillgängligt för barn med olika funktionsnedsättningar, detta gäller såväl den inre som den yttre fysiska samt sociala miljön.

Friytor
I plan- och bygglagens (2010:900) 8 kap. 9 § står det att för fritidshem, förskola, skola etc, ska det finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse.

> ”Vid placering och anordnande av friytor för lek och utevistelse vid fritidshem, förskolor, skolor eller liknande verksamhet bör särskilt beaktas friytans storlek, utformning, tillgänglighet, säkerhet och förutsättningarna att bedriva ändamålsenlig verksamhet. Med ändamålsenlig verksamhet avses i dessa allmänna råd att friytan kan användas till lek, rekreation samt fysisk och pedagogisk aktivitet för den verksamhet som friytan är avsedd för. Friytan bör vara så rymlig att det utan svårighet eller risk för omfattande slitage går att ordna varierande terräng- och vegetationsförhållanden. Friytan bör kännetecknas av goda sol- och skuggförhållanden, god luftkvalitet samt god ljudkvalitet.”
>
> *- Boverkets allmäna råd (2015:1)*

Det finns i dagsläget inga lagkrav kring förskolegårdars yta men i Ronneby kommun finns en uttalad ambition att förskolegårdarnas sammanlagda yta ska utgöras av cirka 30-40 kvm friyta per barn. Denna friyta ska inrymma zonindelningar för olika åldrar och lärostadier. Det ska poängteras att kvalitén på utemiljön väger tyngre än antalet kvadratmeter.

Kommunfullmäktige antog 2018 ett funktionsprogram för skolgårdar i Ronneby kommun. Programmet syftar till att synliggöra barnens perspektiv och behov i skolmiljön. Vid olika åldrar har barnen olika behov och skolgården bör därför delas upp i olika zoner beroende på barnets utvecklingsstadie.
Vid valet av lokaliseringsalternativ har det varit viktigt att platsen har alla de förutsättningarna som krävs för att skapa en tilltalande skolmiljö enligt zonuppdelningen. Ur funktionsprogrammet:

Den småskaliga inre zonen
Den inre zonen karaktäriseras av en småskalig och trygg miljö och är direkt kopplad till skolbyggnaden. Här finns sittplatser och ytor som är sammankopplade med entréer och där det finns behov av närhet till klassrum och förråd. Zon 1 kan behöva innehålla

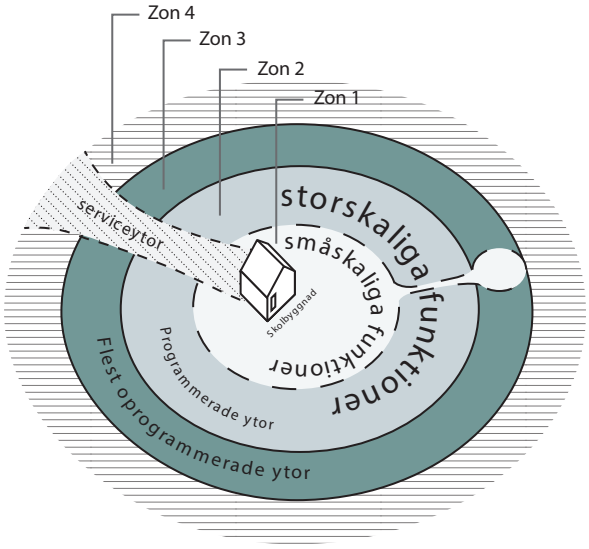

Illustration 8. Zonindelning av skolgård.
Illustration av Lottie Carlsson, Ramböll.

serviceytor kopplade till byggnaden t.ex. brandvägar och ytor för avrinning. Dessa kan dock kombineras med småskaliga aktiviteter som behöver hårdgjorda ytor. Dock ska ytor för inlastning alltid vara separerade från ytor för lek.

Den storskaliga och intensiva mellersta zonen
Den mellersta zonen karaktäriseras av ett högre tempo och av dynamiska aktiviteter såsom olika bollsporter, klättring, gymnastik och utrymme för att kunna springa. Här ska det även finnas utrymme

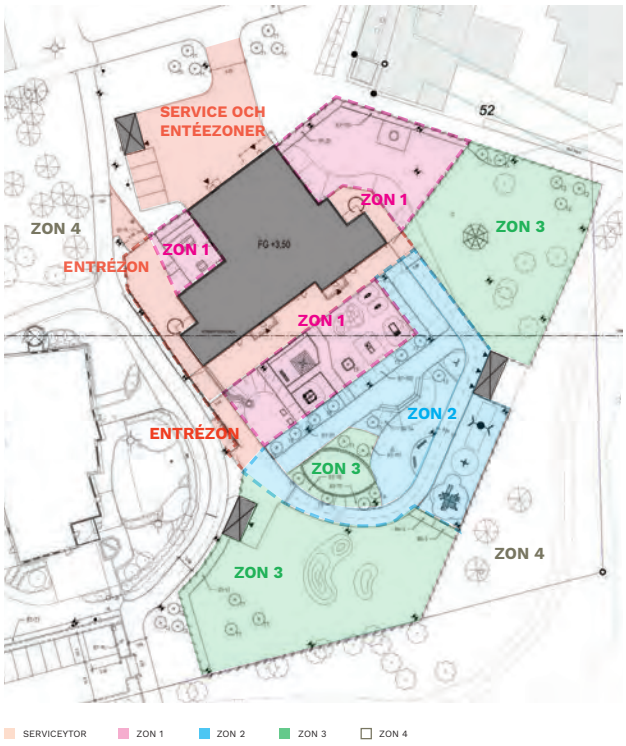

Illustration 9. Exempel på zonindelning på en förskola, Solkatten i Luleå.
Illustration av Lottie Carlsson, gestaltning Linnea Örtenvik.

för större samlingsplatser och goda möjlig heter att betrakta - att passivt delta i exempelvis bollsporter.

Den storskaliga yttre zonen
Den yttre zonen karaktäriseras av variation ett lugnare tempo än zon 2. Den syftar till rekreation, pedagogik och fritidsaktiviteter och ska därför ha fler ”oprogrammerade ytor” såsom naturmark.
Zonen ska möjliggöra längre lekar eller projekt och tåla dessa samt även rymma större ytor såsom större samlingsplatser, grus- eller gräs- eller konstgräsplan för fotboll och andra aktiviteter. Den yttre zonen kan även innehålla friidrottsytor såsom längre löparbanor. Dessa ytor kan med fördel även användas av allmänheten efter skoltid.

Utflyktsmål utanför förskolan
Områden eller målpunkter som kompletterar den egna skolgården t.ex. stora anläggningar såsom idrottsplatser, bad eller större skogs- och parkparter. Zon 4 kan även ligga i direkt anslutning till skolan med det behöver vara en tydlig avgränsning mellan skolgård och allmän plats.

Gator och trafik

Huvudvägnätet i östra Bräkne-Hoby utgörs i huvudsak av Gustavsbergsvägen, Hästhagsvägen och Svedjevägen. Utifrån dessa vägar förgrenar sig sedan mindre lokalgator till de olika villaområdena. Det är dessa tre vägar som bedömts ha bäst säkerhet och kapacitet när det kommer till hämt- och lämningstrafik till och från en förskola. Att förskolan har en väsentlig närhet till någon av dessa vägarna har varit en förutsättning vid framtagandet av lokaliseringsalternativen. Om förskolan skulle placeras inom Br-02 behövs en ny tillfart från Gustavsbergsvägen skapas, alternativ behöver trafiken ledas via Kvarnlyckevägen vars kapacitet är begränsad. En ny förskola innebär ökning i trafik oavsett vilken väg som väljs. Vid framtagandet av lokaliseringsalternativ har alternativen vägts mellan varandra avseende hur de kan klara av den tillkommande trafiken.

Illustration 10. Huvudvägnätet i Sanden, närmaste busshållplats och tågstation samt mätpunkter för årsmedeldygnstrafiken.

Årsmedeldygnstrafiken, ÅDT, har mätts vid tre punkter inom Sanden. Mätning nr 1 är gjord vid Hästhagsvägen och visar en ÅDT på 391 fordon/dygn.

Illustration 11. Korsningen Hästhagsvägen Svedjevägen

Mätning nr 2 är gjord vid Svedjevägen och visar som förväntat en lägre ÅDT på 169 fordon/dygn. En liknande trafikmängd kan ses vid mätpunkt nr 3 mellan Bergvägen och Björklyckevägen där ÅDT uppmättes till 173 fordon/dygn.
En förskola med 6 avdelningar beräknas medföra en ökning med cirka 480 fordon/dygn då varje hämtning och lämning ger upphov till två trafikrörelser per sträcka.

Det är viktigt att vägnätet är rustat för en sådan ökning av trafiken. Gustavsbergsvägen, Hästhagsvägen och Svedjevägen bedöms alla ha tillräckligt god kapacitet för en sådan ökning. Behovet av övergångställen och passager kan behöva ses över i detaljplaneskedet.

Sanden har ett fint gångnät, streckat i illustrationen på föregående sida, som lämpar sig väl för utflykter med barnen då de separeras från fordonstrafiken.

Kollektivtrafik
I dagsläget finns det sju busshållplatser i centrala Bräkne-Hoby. Dessa trafikeras av regionbuss 250 som även trafikerar Karlshamn, Åryd och Ronneby.
Sett till planområdet är de närmsta busshållplatserna Häradsvägen eller Bräkne-Hoby grundskola. Avståndet från hållplatserna till de olika lokaliseringsalternativen är cirka en kilometer. En busshållplats med kortare avstånd hade varit önskvärt för att gynna

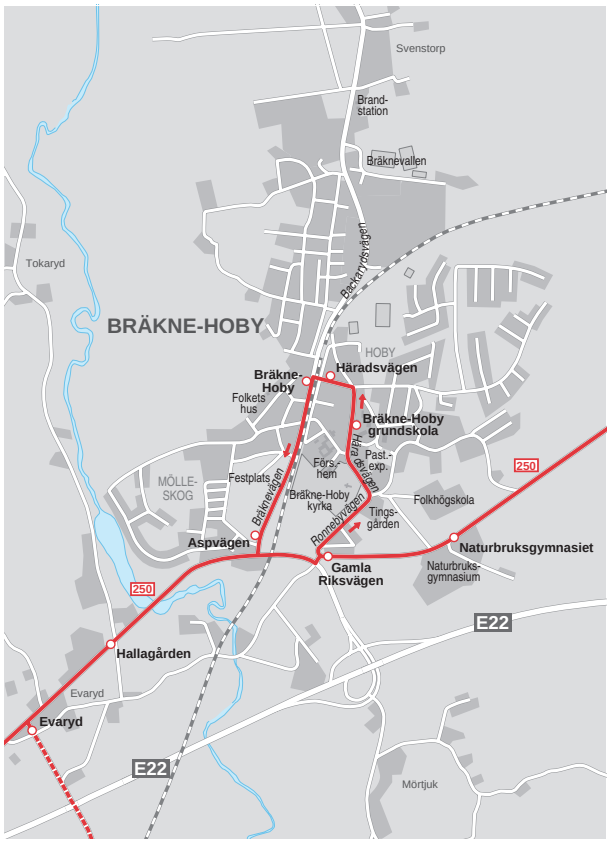

Illustration 12. Busslinje 250.

hållbart resande. I dagsläget kör regionbuss 250 i en slinga i centrala Bräkne-Hoby. Sanden trafikeras följaktligen inte av någon kollektivtrafik i dagsläget. Om en omdragning av linjetrafiken sker i framtiden kan åtgärder behövas på vägnätet för att undvika rundkörsel. Så som vägnätet är konstruerat idag innebär en omdragning en väsentlig ökad restid i förhållande till få antal resenärer. En vändplan är ur kollektivtrafiksynpunkt inte heller optimal då bussen behöver passera en resenärslös sträcka på tillbakavägen. Med en ökad inflyttning får Bräkne-Hoby ett större underlag för kollektivt resande. Det finns således möjlighet att ortens kollektivtrafik utvecklas i framtiden.

Kustbanan är en elektrifierad järnvägsförbindelse som sträcker sig mellan Karlskrona-Kristianstad. Denna går genom Bräkne-Hoby och trafikeras av Öresundståg. Tågen avgår med en timmes mellanrum och utgör ett attraktivt alternativ för den som vill resa hållbart. En förstärkt koppling för cyklister mellan ortens förskolor och järnvägsstationen skulle innebära att cykeln blir ett konkurrenskraftigt alternativ till hämtning och lämning med bil för även för personer som bor i någon av orterna längst spåret.

Förskoleverksamheten idag

I dagsläget finns det tre förskolor i Bräkne-Hoby; Galaxens förskola, Savannens förskola samt Saltkråkans förskola. Den sistnämnda kan behöva flyttas i takt med att arkivcentrum utökar sin verksamhet.

Förskolorna har sammanlagt åtta avdelningar för olika åldersgrupper:

Galaxens förskola
Jupiter, 1-5 år
Tellus, 1-5 år

Savannens förskola
Sköldpaddan, 1-3 år
Krokodilen, 3-5 år
Elefanten, 3-5 år

Saltkråkans förskola
Skrållan, 1-4 år
Krokodilen, 3-5 år
Elefanten, 3-5 år

Samtliga förskolor ligger på den östra sidan av järnvägsspåret. Uppdraget att ta fram lokaliseringsalternativ är även det begränsat till den östra sidan av järnvägen. Om det i framtiden finns behov för ytterligare en förskola bör lokaliseringsalternativ i den västra sidan av orten utredas.

Det har på senare år skett ett generationsskifte i kombination med ökat barnafödande och ökad inflyttning. Denna positiva utveckling bedöms också föranleda ett behov av fler förskoleplatser i Bräkne-Hoby.

Illustration 13. Galaxens förskola.

Illustration 14. Savannens förskola.

Illustration 15. Saltkråkans förskola.

Illustration 16. Arkivcentrum och Saltkråkans förskola sett från E22.
Fotograf: Fredrik Johansson

Lokaliseringsalternativ

I planprogramsarbetet har sju lokaliseringsalternativ studerats. Av dessa har fyra valts bort på grund av svårlöst trafiksituation, närhet till järnväg eller att likvärdiga alternativ ligger närmare de huvudsakliga målpunkterna i tätorten. Utifrån en sammanvägd bedömning bedöms alternativ 1-3 som de lämpligaste placeringarna, samtliga ligger inom utvecklingsområde Br-03.

Ronneby kommun har en ambition om att förskolegårdarnas sammanlagda yta ska utgöras av cirka 30-40 kvadratmeter friyta per barn. I kommunens senaste förskolor Hulta förskola och Backsippans förskola har barnen en friyta på cirka 50 kvadratmeter per barn. En sådan friyta motsvarar en förskolegård på cirka 6000 kvadratmeter om förskolan ska utformas för sex avdelningar. Till det tillkommer ytterligare 1500 kvadratmeter för förskolebyggnad och 1500 kvadratmeter för serviceytor och parkering. Illustrationen nedan illustrerar de hur stor plats en sådan förskola tar i anspråk med förskolebyggnad markerat i rött, serviceytor i grönt och förskolegård i gult. Illustrationen visar inte den optimala placeringen för förskolebyggnad, serviceytor eller förskolegård och ska följaktligen bara ses som en illustration över hur stora ytor som tas i anspråk. Den exakta placeringen av förskolan måste studeras vidare i detaljplaneringsskedet.

Samtliga lokaliseringsalternativ klarar ytorna 1500 kvadratmeter förskolebyggnad, 1500 kvadratmeter serviceyta och 6000 kvadratmeter förskolegård. Illustrationen visar tydligt att utformningen av en förskola inom lokaliseringsalternativ 3, 4, 6 och 7 kommer bli begränsad av omkringliggande bebyggelse. För lokaliseringsalternativ 6 och 7 blir även trafiksituationen en begränsande faktor. För att kunna nå lokaliseringsalternativ 6 med fordon måste en ny anslutning ledas från Gustavbergsvägen, som i sin tur ligger högre än omgivande terräng, se röd markering i illustration 18 på nästa sida.

Det innebär att trafiksituationen blir svårlöst och att det kommer krävas en kostsam ombyggnad av vägnätet.

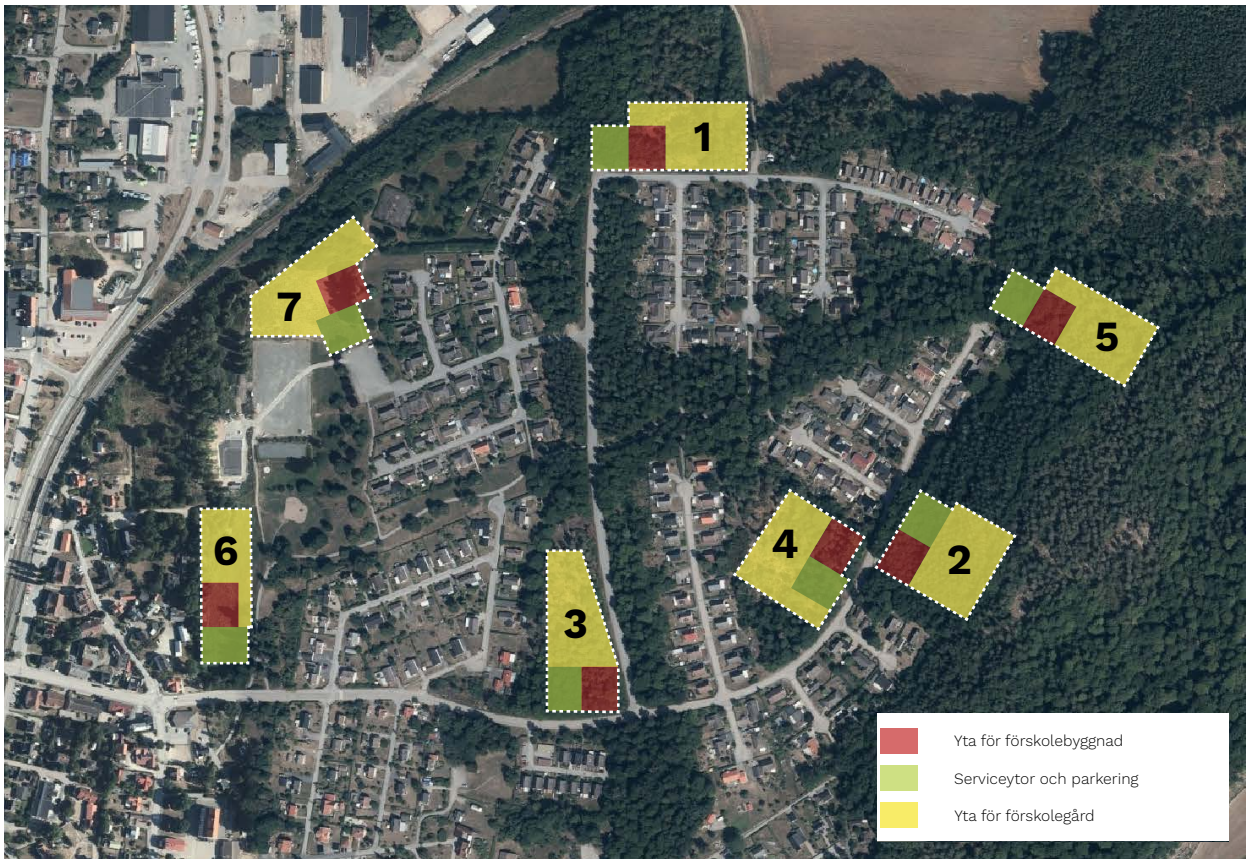

Illustration 17. Studerade lokaliseringsalternativ inom Sanden.

Illustration 18. Stora höjdskillnader i alternativ 6.

Det finns också betydande nivåskillnader på områdets västra sida vilket kommer innebära höga stödmurar.

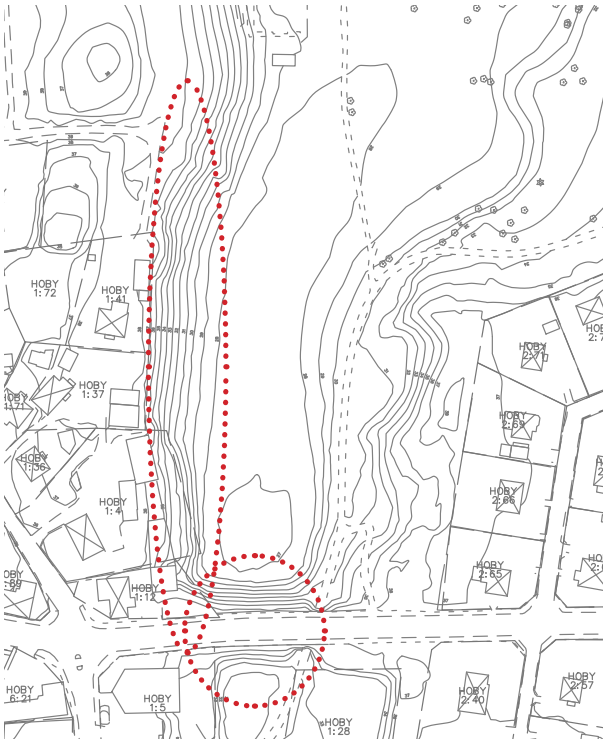

Illustration 19. Tydligare bild över höjdskillnaderna i illustration 18.

Lokaliseringsalternativ 7 innebär istället att trafiken måste gå via Kvarnlyckevägen som inte är väl anpassad för den trafikmängd som en förskola genererar. Placeringen ligger även i en dalgång vilket betyder ett fuktigare och kallare lokalklimat samt att förskolan hamnar nära järnvägen där risk för urspårning och trafikbuller måste tas i beaktning.

Illustration 20. Närhet till tågspåret utgör en svårighet.

Både lokaliseringsalternativ 6 och 7 ligger inom vattenskyddsområde vilket ytterligare försvårar en placering där.

Lokaliseringsalternativ 3 ligger även det inom samma vattenskyddsområde som alternativ 6 och 7. Placeringen ligger inom en av Sandens gröna kilar, mellan Hästhagsvägen och villaområdet vid Badhusvägen. Området utgörs av blandskog och är det alternativ utöver 6 och 7, som ligger närmst centrum, järnvägsstationen och kollektivtrafik.

Illustration 21. Alternativ 3.

Området ligger även inom gång- och cykelavstånd till utflyktsmål såsom Sandens akivitescentrum och Hoby jättegrytor. Omgivningen bedömds bli en begränsande faktor för utformningen av förskolan och förskolegård. Placeringen bedöms ge tillgång till naturlig grönska men inte i samma omfattning som i lokaliseringsalternativ 1 och 2.

I kommunens grönstrukturplan är området utpekat som område lämpligt för idrottsplats markens lämplighet för detta ändamål behöver i så fall utredas i ett framtida detaljplanearbete. Flertalet idrottsfunktioner finns redan samlade i aktivitetsparken i centrala Bräkne-Hoby, alternativ 3 ligger inom gångavstång till denna aktivitetspark.

Illustration 22. Alternativ 2, 4 och 5.

Lokaliseringsalternativ 4 och 5 bedöms likvärdiga med lokaliseringsalternativ 2. Möjligheterna att utfroma förskolan optimalt begränsas dock inom alternativ 4. Alternativ 2 och 5 begränsas inte på samma sätt då de båda ligger i direkt anslutning till skogen. Samtliga alternativ måste angöras från Gustavsbergsvägen, alternativ 5 innebär däremot att fordon kommer få köra längre och passera fler bostäder på vägen.

Följaktligen bedöms alternativ 2 som det bästa av de ovan tre nämnda. Alternativ 2 ligger även närmst Hoby jättegrytor

Illustration 23. Alternativ 4 sedd från alternativ 2.

Illustration 24. Alternativ 1.

som utgör ett av flera intressanta utflyktsalternativ för barn. Grundlagret vid lokaliseringsalternativ 2 består delvis av ler- och siltjordart. Lera och silt innebär att jordlagret kan tappa sin hållfasthet när det mättas med vatten, därför kan förstärkande åtgärder krävas. Alternativ 2 förutsätter följaktligen att grundligare geotekiska utredningar utförs i detaljplaneskedet för att säkerställa markens lämplighet.

Lokaliseringsalternativ 1 ligger i slutet av Hästhagsvägen. Mätt från järnvägsstationen

Illustration 25. Svedjevägen med alternativ 1 på vänster sida.

ligger området cirka 300 meter längre bort än alternativ 2. Däremot gör de stora gröna partierna längs med Hästhagsvägen att störningar från fordonstrafik minimeras. Bredden på vägen möjliggör även för utbyggnad av gång- och cykelvägnätet utan att ta i anspråk mer mark. Avståndet till kollektivtrafik är cirka 1 km.

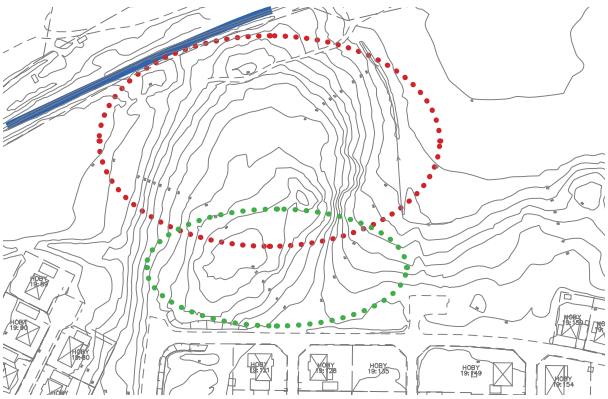

Illustration 26 Avstånd till tågspår och höjdskillnader i alterantiv 1.

Svedjevägen ligger cirka 180 meter från tågspåret. Trotts sitt spårnära läge bedöms detta inte utgöra någon problematik eftersom alternativ 1 föreslås placeras på höjden, grönmarkerat till vänster. Detta skyddar på ett naturlig sätt mot både trafikbuller och urspårning. Se rödmarkerat område i illustrationen till vänster.

Områden lämpliga för förskola

Som tidigare nämnts bedöms lokaliseringsalternativ 1, 2 och 3 som de mest lämpliga. Varje alternativ har dock sina specifika för- och nackdelar. Aspekterna har viktats i diagrammet ovan för att ge en visuell förståelse hur de olika alternativen förhåller sig till varandra.

Lokaliseringsalternativ 1 har fördelen att vara nära naturen och ha bra lekvärden för barn samtidigt som få boende i området kommer störas av verksamheten. Däremot ligger alternativ 1 något avsides och kan upplevas som långt bort.

Lokaliseringsalternativ 2 ligger närmre funktioner såsom kollektivtrafik och

Alternativ 1

Lekvärde för barn
Närhet till naturen
Närhet till kollektivtrafik
Trafiksituation fordon
Trafiksituation gång- och cykel
Tillgänglighet

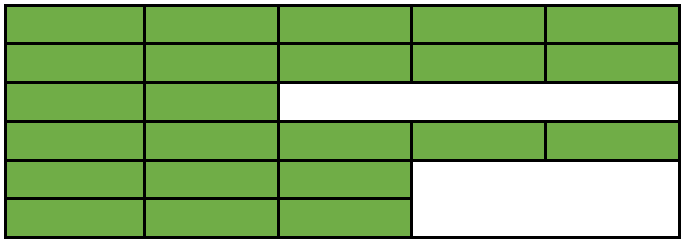

Alternativ 2

Lekvärde för barn
Närhet till naturen
Närhet till kollektivtrafik
Trafiksituation fordon
Trafiksituation gång- och cykel
Tillgänglighet

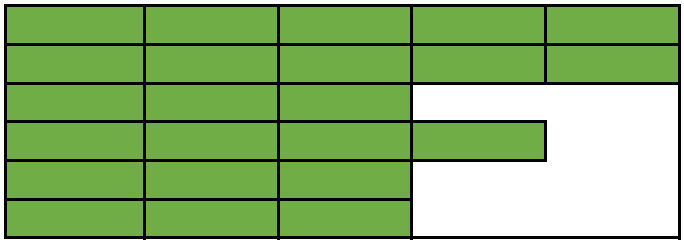

Alternativ 3

Lekvärde för barn
Närhet till naturen
Närhet till kollektivtrafik
Trafiksituation fordon
Trafiksituation gång- och cykel
Tillgänglighet

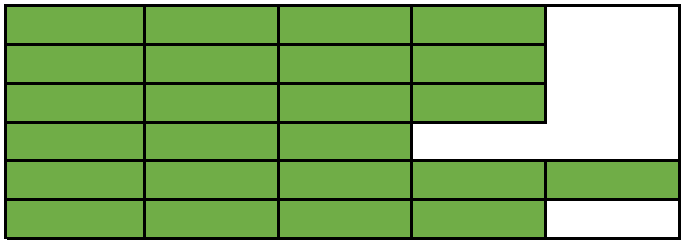

Illustration 27. Skillnader mellan alternativ 1, 2 och 3.

avståndet till området upplevs som kortare samtidigt som det har samma lek-kvalitéer som finns inom alternativ 1. Däremot består jordarten delvis av ler- och siltjord vilket kan försvåra grundläggningen och ställer krav på grundligare geotekniska utredningar.

Lokaliseringsalternativ 3 ligger närmst centrum och kollektivtrafik sett till de tre alternativen. Möjligheten att utforma förskolan begränsas något av omkringliggande bebyggelse. Mängden natur inpå knuten är något mindre men området ligger mitt mellan två intressanta utflyktsmål för barn, aktivitetscentret och Hoby jättegrytor. Området ligger dock inom vattenskyddsområde och kräver dispens från Länsstyrelsen för att kunna uppföras. Grundliga provtagningar krävs för att säkerställa att inga gifter infiltreras ned i grundvattentäkten.

Medverkande tjänstemän

Vid upprättandet av detta programförslag har utöver nedanstående tjänstemän vid Miljö- och byggnadsförvaltningen också personal ur utbildningsförvaltningen medverkat.

Ronneby, 2020-09-08

Jens Löfqvist
Planarkitekt

Peter Robertsson
Stadsarkitekt